

- Education Ideas LAB. Retrieved from <https://en.unesco.org/ideas-lab/renewing-education-transform-future>.
2. UNESCO. (2021). Reimagining our Futures Together: A new social contract for education. Report of the International Commission on the Futures of Education: book. 188. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>.
3. UNESCO. (2023). UNESCO Chairs Seminars series on the Futures of Higher Education. Retrieved from <https://en.unesco.org/futuresofeducation/unesco-chairs-seminars-series>

УДК 32-027.21

Андрій Ніколаєв

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

МЕТОДИ ПОЛІТОЛОГІЇ

Andriy Nikolayev

a graduate of the first (bachelor) level of higher education,
State Biotechnological University (SBTU)

METHODS OF POLITICAL SCIENCE

Науковий керівник: О. В. Воронянський кандидат історичних наук, професор кафедри ЮНЕСКО “Філософія людського спілкування” та соціально-гуманітарних дисциплін, Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

Анотація. Описано основні методи, що використовуються в сучасних наукових політичних дослідженнях: традиційні (історичний, ціннісно-нормативний, інституційний), та сучасні (порівняльний, системний, структурно-функціональний, антропологічний, психологічний, соціологічний

та біхевіористський). Розкрито сутність цих методів та їх значення для досліджень суспільно-політичних процесів.

Ключові слова: політологія, методи політології.

Abstract. The main methods used in modern scientific political research are described: traditional (historical, value-normative, institutional), and modern (comparative, systemic, structural-functional, anthropological, psychological, sociological, and behavioristic). The essence of these methods and their significance for the research of socio-political processes are revealed.

Key words: political science, methods of political science.

Метод - це сукупність прийомів та способів побудови наукового знання та його застосування у дослідженні тих чи інших явищ.

У політологічних дослідженнях застосовуються як, традиційні так і сучасні наукові методи.

Традиційні методи, що застосовуються у політології, – це *історичний, ціннісно-нормативний, інституційний методи*.

Історичний метод застосовується у політології для опису історії держав та характеристики історичних особистостей. Історичний метод дозволяє розкрити закономірності виникнення та розвитку політичних процесів, з'ясувати фактори та особливості політичних явищ, їх роль у певних історичних умовах.

Ціннісно-нормативний метод допомагає з'ясувати значення політичних явищ для суспільства та особистості, дати їх оцінку в порівнянні з визначеною цінністю, нормою. Нормативний метод застосовується у прогнозах. Він дозволяє з'ясувати можливість отриманого ідеального (нормативного) варіанта, визначити шляхи та засоби його досягнення.

Інституційний метод – це метод вивчення політичних інститутів (держави, права, політичних партій та рухів) та їх взаємодій. Інституціональний метод допомагає зрозуміти політичну реальність за

допомогою вивчення груп, які контролюють владу та політичний процес загалом.

До сучасних методів політології можна віднести *порівняльний, системний, структурно-функціональний, антропологічний, психологічний, соціологічний та біхевіористський методи.*

Порівняльний аналіз у політології став застосовуватися з 1960-1980-х років. Він заснований на зіставленні однотипних політичних явищ та процесів у різних народів, у різних країнах та культурних середовищах.

Порівняльний метод дозволяє виявити спільні та особливі риси політичного життя різних народів та країн, загальні та специфічні тенденції розвитку політичних процесів, визначити особливості політичних режимів, виявити фактори підвищення ефективності дії механізмів влади, розкрити зв'язки та взаємодії політичної системи з економічною та духовною сферами життя суспільства, використовувати вітчизняний та зарубіжний досвід для вирішення актуальних проблем сьогоденного політичного розвитку.

Системний метод, біля витоків якого стояли американські вчені Д. Істон і Т. Парсонс, застосовується в політології з 1950-1960-х років. Цей метод досліджує політичне життя суспільства як відкрити систему, схильну до внутрішніх і зовнішніх впливів, але при цьому здатну зберігати своє існування. Системний метод зосереджений на цілісності політики та її взаємовідносинах із зовнішнім середовищем. Він дозволяє визначити найважливіші цілі функціонування держав та інших елементів політичної системи, оптимальні шляхи та способи досягнення цих цілей – за допомогою побудови моделі, що включає всі фактори взаємозв'язку реальної політичної ситуації.

Структурно-функціональний метод у політології використовується із середини ХХ ст. Цей метод було розроблено американськими соціологами Р.Мертон і Т. Парсонсом, а політології – американськими політологами Р. Алмондом і Д. Істоном. Структурно-функціональний аналіз розчленовує складний об'єкт політики на складові, виявляє та вивчає зв'язки між ними,

визначає їх роль у задоволенні потреб системи. Шляхом структурно-функціонального аналізу з'ясовується кількість соціальних змін, до яких може пристосуватися політична система, встановлюються способи збереження та регулювання політичної системи. Структурно-функціональний метод дозволяє відповісти на питання: які функції має виконувати політична система, за допомогою яких структур та з якою ефективністю вона їх виконує.

Антропологічний метод допомагає виявленню у політиці об'єктивної ролі інстинктів, стійких рис інтелекту, психіки, національного характеру, тобто якостей людини як біосоціальної істоти. Таким чином, цей метод націлений на з'ясування людського фактора у політиці, ролі особистості в політичних подіях та процесах.

Психологічний метод допомагає з'ясувати психологічні механізми політичної поведінки індивіда (спонукання, бажання, пристрасті та ін.). Спосіб перегукується з основоположника психоаналізу З. Фрейду, який вбачав основні мотиви політичної активності суб'єкта в незадоволеності його фундаментальних потреб. Застосовуючи психологічний метод, політологи аналізують індивідуальні якості особистості, риси характеру, несвідомі психічні процеси, що впливають на політичну поведінку індивіда.

Соціологічний метод зосереджений на вивченні залежності політики від соціальних факторів (економіки, соціальної структури, ідеології, культури та ін.) Застосування соціологічного методу дозволяє аналізувати політику як сферу цілеспрямованих взаємодій різних соціальних груп, які мають свої інтереси, характер яких обумовлений соціальними факторами. Саме використання соціологічного методу дозволяє відповісти на питання про те, в інтересах яких соціальних груп здійснюється політика, виробляються політичні рішення, роблять ті чи інші політичні дії.

Біхевіористський метод став формуватися ще на початку ХХ ст., коли американський політолог Ч. Мерріам вказав на визначальну роль політичної поведінки людей у політичному житті суспільства. Надалі, завдяки

дослідженням американського філософа Ч. Лассуела та англійського вченого Дж. Кетліна, біхевіористський (поведінковий) метод отримав визнання. У 1920-1930-х роках він був революційним методом впроваджений у політологію та став основою прикладних політологічних досліджень. Біхевіористський метод орієнтує дослідника на систематичне спостереження за поведінкою особистості, соціальних груп у політиці. Він акцентує увагу на діях людей щодо реалізації своїх цілей, на вивченні мотивації політичної поведінки. Біхевіористська концепція вимагає врахування ролі кількісних показань діяльності та поведінки людей (при прийнятті рішень, у ході виборчої кампанії та ін.). Моделюючи задану ситуацію з урахуванням впливу всіх можливих «силових векторів», можна прогнозувати розвиток майбутніх політичних подій. Із середини ХХ ст. у США наукові установи та університети, спостерігаючи поведінку різних громадських груп та їх окремих представників, почали розробляти цільові програми, пов'язані із зовнішньою політикою США, системою оборони, боротьбою з бідністю, етнічними проблемами. Розробка таких програм зустріла серйозну підтримку з боку найбільших фондів (Фонду Форда, Фонду Рокфеллера та ін.).

Література:

1. Алмонд Г. Артикуляция интересов [Електронний ресурс] / Г. Алмонд, Дж. Пауэлл, К. Стром, Р. Далтон. — Режим доступу : <http://pavroz.ru/almond-articulation>
2. Воронянський О. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади / О. Воронянський // *Evropsky politicky a pravni diskurz.* - 2015. - Vol. 2, Iss. 4. - С. 205-209.
3. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. Харків: «Міськдрук», ХНТУСГ імені Петра Василенка; ХНУБА, 2017. 284 с.
4. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.

5. Моїсєєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. Філософія спілкування : Філософія. Психологія. Соціальна комунікація. 2014. № 7. С. 89- 94.
6. Моїсєєва Н. І. Соціально-комунікаційна діяльність як історико-суспільна практика. Х. :ХНТУСГ, 2015. 392 с.

References:

1. Almond H. Artykuliatsyia ynteresov [Elektronnyi resurs] / H. Almond, Dzh. Pauell, K. Strom, R. Dalton. — Rezhym dostupu : <http://pavroz.ru/almond-articulation>
2. Voronianskyi O. Problema subiektnosti suverenitetu v konteksti tekhnolohii zdiisnennia vlady / O. Voronianskyi // Evropsky politicky a pravni diskurz. - 2015. - Vol. 2, Iss. 4. - S. 205-209.
3. Voronianskyi O. V. y dr. Natsionalnyi suverenitet: ukrainskyi vymir v konteksti svitovoi politychnoi dumky. Kharkiv: «Miskdruk», KhNTUSH imeni Petra Vasylenka; KhNUBA, 2017. 284 s.
4. Voronianskyi O. V., Zaionchkovskyi Yu. V., Romanova S. S. Politolohiia z modulem «Ukraina, Yevropa, svit». – 2021.
5. Moisieieva N. I. Liudyna ta suchasnyi komunikatsiinyi prostir. Filosofiia spilkuvannia : Filosofiia. Psykholohiia. Sotsialna komunikatsiia. 2014. № 7. S. 89-94.
6. Moisieieva N. I. Sotsialno-komunikatsiina diialnist yak istoryko-suspilna praktyka. Kh. :KhNTUSH, 2015. 392 s.

УДК 316.4:342](477)

Ярослав Павлович Оболенцев

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)